

rodoljubju, največi požrtvovalnosti (ktere pa med nami nema) bo mogoče, tej nevarnosti odteči in ohraniti po konci prelepo in čvrsto slovensko narodnost!

Politični pregled.

Avstrijske dežele

V Ljubljani 14. januarja.

Budgetni odsek avstrijske delegacije je 16. t. m. imel sejo, v kateri je predlagal grof Auersperg, da odsek izdela posebno poročilo o delih ministerstva vnanjih poslov. Hohenwart je podpiral predlog in odsek ga je sprejel. Pianner je rekel, da centralno vodstvo vnanjih zadev preveč stane z ozirom na druge države. Haymerle pa pravi, da so razmere v naši državi drugačne, ker je dualistična in policija ne spada pod ministerstvo notranjih del. Delegat Sturm se je potegnil za rumunske žide, ki se jim zdaj baje slabše godi nego pod turško vlado, ker nimajo nobenih pravic, ter kaka da je avstrijska politika v tej zadevi. Minister vnanjih poslov je izjavil, da se vlada vedno hoče držati berlinske pogodbe. Schönburg je zahteval namestitev avstrijskega poročnika v Carigradu s prostim poslanštvom. Haymerle je izjavil, da z ozirom na važnost politično v Carigradu se ne more to storiti. Ustavoverec Gross je pa hotel odpravo poselstva pri papežu, a ga je minister vnanjih zadev dobro zavrnil. Haymerle je rekel, da je večina avstrijskega prebivalstva katoliška, ta del bi pa to žalilo, dalje pa suvereniteto papeževo vse države priznajo, še celo Italija. Grocholski je enakih misli; Falkenhayn pa meni, da bi to ne bilo znamenje miru, ampak začetek boja katoličanstvu. Ker se tudi Russ in Rieger zoper izrečeta, pade Grossov predlog. Za redne potrebe ministerstva vnanjih poslov je odsek dovolil 1.142.000 glid. Potem je še odsek sklenil, da avstrijska konzulstva v Bosni in Hercegovini še nadalje ostaneta.

Oshodu v Emersdorfu piše poljski „Čas“: „Nam ne sme žal biti, da pogajanje v Emersdorfu ni imelo nobenega uspeha. Čehi so prišli v državni zbor sicer brez vsakih garancij, pa tudi brez vsakih zavez nasproti ustavovercem, pomnožili so tako avtonomistično stranko. Njih terjatve so zmerne, tako da jih lahko podpira cela desna stranka. Herbstov

vpliv ni več tako mogočen, in predrznost centralistov je precej odjenjala. Zastonj skuša „N. fr. Presse“ razpor zasejati med avtonomiste, zlasti med Čeha in Poljake, v vprašanjih samouprave in narodnosti bomo vedno skupno pot hodili.“

Baron Rodič, dalmatinski cesarski namestnik, je odpotoval na Dunaj. Tudi galijski cesarski namestnik grof Potocki je na poklic vlade odpotoval v Beč.

Madjari vabijo Hrvate, naj bi se jih tesneje oklenili. Menda se čutijo osamljene in iščejo pomoči. Pri Hrvatih uživajo pač premalo simpatij.

Ustavoverna stranka se čedalje bolj drobi. Naprednjaki so odpovedali liberalcem prijateljstvo, hočejo svojo pot hoditi. Zanimivo je to, da hočejo že tudi naprednjaki Čehom neke koncesije dovoliti. Ko bi se Čehi hoteli z njimi zvezati, pripravljani so jim več dovoliti, nego jim hoče Taaffe dati. Čehi pa svoj h skušenih zaveznikov ne bodo zapustili.

Vnanje države

Tuje države so se začele bati, da iz razporov med **Črnogorci** in Turki se ne vnamejo novi boji na Balkanu. Angleško poslanstvo v Carigradu je poslalo v Albanijo prvega tajnika St. Johna, da se prepriča o stanju stvari. Če se stvari ne zboljšajo, bo tudi Nemčija v Gusinje poslala povernika, da bo posredoval med Turčijo in Črnogoro.

Ruski „Invalid“ poroča, da so vsi telegrami po časopisih o ruskem oroževanju le izmišljeni. Rusija je iz ljubezni do miru v decembru armado znižala za 36 000 mož.

Sultan je sprejel konvencijo z angleškim poslom dogovorjeno o postopanju s sužniji zamorci.

Srbski poverjenik Maric je odpotoval v Beč, da se dogovori o zidanji srbskih železnic z našo vlado.

Angleži so v **Kabulu** odpravili mesto vojnega guvernerja, a dali upraviteljno oblast Vali Mahomeda khanu.

Francosko ministerstvo pravi v svoji proklamaciji, ki se je v obeh zbornicah prečitala, da bo nadaljevalo mirno politiko prejšnjega ministerstva in dovršilo od prejšnjega ministerstva začetega dela, od senata zahtevalo votiranje naučne postave. Dalje hoče ministerstvo skrbeti za dobre višje administrativne

uradnike, reformirati pravosodje, narediti bolj svobodno postavbo tiska in društev. Popolne imunitete za časnikarstvo pa ne more ministerstvo dovoliti, ker republika mora tudi imeti sredstva se braniti napadov. Dalje se bodo izpeljala večja javna zidanja, colna pogodba, razne spremembe v vojaščini. Ministerstvo objavlja znižanje davka, in obeta zmernost ter nepristranstvo, skrb za red in mir ter upa podpore od zbornice.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 16. januarja. Državni zbor se je včeraj zopet sošel, vendar je manjkalo še veliko poslancev, zlasti iz bolj oddaljenih dežel. Reči, ki so se obravnavale, pa tudi niso bile posebno važne. Dolenjski poslanec princ Ernst Windischgrätz je storil obljubo. **Kronawettrov** predlog, da bi smeli vsi poslanci hoditi k sejam obrtniškega odseka, je bil sprejet, dr. Gregrov predlog za omejenje tako imenovanega objektivnega ravnanja pri časnikih, kterega je v temeljeval v dolgem govoru, in kterega je podpiral tudi poslanec Foregger, se je pa izročil po njegovem nasvetu v pretres kazenskemu odseku. Minister Taaffe je v tej seji odgovoril na Mauthnerjevo interpelacijo glede ljudskega številjenja, ki se bode izvršilo do konca tekočega leta po postavi od 29. marca l. 1869. Če bode treba k dosedanjim rubrikam še kaj dostaviti, se bode to zgodilo pri sestavi dotičnih formularov, v kterih se bode ljudstvo popisovalo. Minister Stremajer je odgovoril na interpelacijo dalmatinskega poslanca dr. Montija, da porotne seje v Dalmaciji zato tako dolgo trpe, ker nekteri porotniki prepozno prihajajo, nekteri pa prezgodaj odhajajo domu. Predsednik višje sodnije v Zadru je vsled tega razposlal ukaz, ki daje upanje, da se bode breme porotnih sodnij zlasti za kmečko ljudstvo zljajšalo. G. Chertek je dalje odgovoril na interpelacijo Mengerjevo glede davka, ki se naklada pomožnim društvom in blagajnicam. Rekel je, da se ta davek res naklada tako, kakor interpelacija trdi, da pa to ne nasprotuje dosednji postavi. Zato pa tudi nima vzroka, da bi v tem oziru kaj vkrenil. Sitnosti, ki jih imajo pri določitvi dotičnega davka vradniki takih društev prenašati, se bodo pa od-

ti pa si mu vtekel. Dobra misel, preskrbeti se s tem strelom.

Polagoma se začnem proti cesti pomikati, kjer je praha v obilnosti, in v tem, ko me tujec izprašuje, če imam kaj denarja, jaz pa rečem, da par krajcarjev še, nabašem desni žep suknje s cestnim prahom in peskom in čakam, kaj bo.

Naenkrat tujec vstane in gre proti meni češ, naj mu dam ognja. Ravno tako naglo sem jaz na nogah in se umaknem na ono stran ceste. A on skoči proti meni, me skuša za vratom za suknjo prijeti in vzdigne palico s krikom:

„Dosti je te komedije! Daj denar, kar ga imaš, če ne, te ubijem!“

„Tu ga imaš“ — zakričim jaz in mu vržem pest prahu v obraz, pa brž še eno.

„Ti pr..... h....“ — zarujove on in šine z obema rokama v obraz brisat prah in pesek z očes, nosu in ust. Jaz ga naglo z vso močjo vdaram parkrat s svojo palico po glavi, da se opoteče, in ko to vidim, ga pahnem še s ceste, da se zvali dol, potem pa se spustim v tek in tečem, dokler morem.

Kmalu pridem do samotne hiše, bila je

gostilnica, pred katero ste stali dve govedi. V to stopim še ves spehan, si naročim vina in sedem za mizo k dvema kmetiškim človekoma, ki me, ko slišita, da sem si vina naročil v slovenskem jeziku, prašata, kam da grem.

„Do Slovenjega gradca bi rad prišel, pa ne vem, če bo mogoče mi še do drevi.“

Moža rečeta, da bo že šlo, saj ženeta tudi ona dva živino tje; če hočem iti z njima, naj le naglo izpijem, pa gremo; malo v temi bomo hodili. Meni je bila ta ponudba všeč, to bo vsak vedel. To sta poštena moža, pri njih sem varen, če bi prav tisti človek za nami prišel. Zato brž izpijem in pojem nekoliko kruha, družega pa seboj vzamem, ko odrinemo.

Nova moja tovarša sta zgovorna, kmalu smo v živahnem pogovoru, v kterem jaz tudi povem, kaj se mi je danes pripetilo in kako sem se rešil nevarnosti. Moža se strašno čudita in hvalita mojo previdnost, jaz pa se spomnim, da imam še poln žep prahu, kterega zdaj ven stresem. To orožje jima je čisto novo.

„Zdaj se vam ni več bati“ — pravi eden izmed nju —, če pride potepuh za nami, se kam skrite, mi-dva ga bova pa že tako obde-

lala, da vsaj mesec dni ne bo po svojih nogah hodil.“

Pa ni ga bilo za nami, še celo ne, ko se je noč naredila, zato ata menila moja tovarša, da sem mu že jaz dosti dal. V Slovenji Gradec smo prišli že ponoči, moja tovarša me peljeta v prvo gostilno na levi ter me priporočita krčmarju, sama pa gresta drugam. Jaz se jima zahvalim za spremstvo, potem grem v sobo, dobim za mal denar dobro večerjo in posteljo, pa sem le slabo spal, ker so me noge preveč sklele, pa se mi je tudi vedno sanjalo vse to, kar se mi je podnevi zgodilo.

Zjutraj sem bil zgodaj na nogah, šel najprej v cerkev čakati maše in zahvalit se Bogu za dobro misel, ki mi jo je včeraj dal, potem k peku, da sem si torbo z žemljami napolnil in po vsem tem sem si ogledal mestice, kar ni dolgo trajalo.

Zunaj mesta sedem na kamen, razgrnem zemljevid in premišlujem, kam bi se zdaj obrnil. Po tako samotnih potih ne več, rajši po velikih cestah, po kterih se zmiraj nahajajo ljudje in hiše. Najboljša bo toraj cesta ob Dravi do Maribora. Popotnine mi zdaj ravno

pravile po postavi, katero je vlada glede nekaterih prememb pri prihodninskem davku izročila visoki zbornici.

V tej seji je vlada izročila zbornici tudi načrt postave o plači duhovnikov, dodatek k noveli o zemljišnem davku, in postavo o vravnanju dolence Soče. Prvi pride v prvem branji na vrsto že v prihodnji seji, ki bo v ponedeljek 19. t. m., drugi pa se je po navetu kneza Lobkovica takoj izročil davkarskemu odseku. Tudi Lienbacher je v predlog o državnopravdninskih namestnikih pri okrajnih sodnijah, kateri bi se bil imel obravnavati v včerajšnji seji, se je preložil na prihodnjo sejo.

Politično stanje je še zmerom kakoršno je bilo; novih ministrov še zdaj nimamo, dasiravno se o njih mnogo govori in ugiba. Včeraj se je pravilo, da se bode ministerstvo tako-le vravnalo: Taaffe ostane predsednik in notranji minister, Stremajer vnovič minister uka in bogočastja, Pražak minister prava, Plesner minister kupčijstva, Falkenhayn minister denarstva, Schönborn minister poljedelstva.

Koliko da je na tem resničnega, ne vem. Poslanci to slišavši so z glavami majali, tako neverjetno se jim je zdelo to poročilo, in bralci „Slovenčev“ bodo zlasti glede nekaterih oseb ž njimi enih misli. Zlasti jim to ne more iti v glavo, da bi po britkih skušnjah, ki jih imamo pri šolstvu, Stremajer še kedaj mogel biti učni minister! Mogoče je to pač, ker se je ne v šali, ampak prav resno govorilo, da je imel celó v zadnjem času mnogokrat imenovan vseučiliški profesor Stein, ki bi bil zaradi konkurza skoraj prišel ob službo, postati naučni minister!

S Štajarskega, 12. jan. (Črtica o ruskem kot vseslovanskem jeziku.) (Konec.) Toda kakó odgojiti tudi pisatelje temu jeziku? Ako hočemo tudi pri občeslovanskem jeziku kako deležje zavzemati, moramo skrbeti za take pisateljske moči. Tukaj pa bi sploh najbolje kazalo, da bi stopilo v zvezo več veščakov ruskega jezika v Jugoslaviji, ki bi se ustanovili skupni „Zbornik“ ali „Vadnico“, v katerem bi se spisi raznih predmetov pisani od Nerusov tiskali. Vodstvo bi sprejel kdo, ki je

tega jezika že dosti zmožen, a naročniki bi bili vsi, kateri hoté se ruske literature poprijeti ter se tega jezika privaditi. Na tak način bi se znanje cirilice jako razširilo, katero priporoča tudi slavni slovanoljub Perwolf onim Slovanom, ki z latinico pišejo, sprejeti. On piše: „Jako proní krok k takovému sjednocení Slovanův v budoucnosti někteří Rusové odporučují přijetí ruské abecedy Slovany, písícími latin-kou, myšlenky, kterou u nás pěstovali zvláště horlivě Fr. Jezbera, a u Jihoslovanův Slovenec Majar. Na Rusi profesor Nil Popov vyslovil se v podobném smysle (Vopros ob občeslovjanskoi azbukě 1865), a Hifferding sestavil celý plán, jak přáti ruským písmem slovanská písmo.“ (Obščeslavjanskaja azbuka 1871). „Razdruženost v písmu“, pravi Perwolf, ni ena poslednih slovanskih teta; če so pa zamogli Rumuni zaméniti staro svojo cirilico z latinico in s tem svoj jezik storili pristopen tudi ostalim romanskim národom, zamogli bi tudi Slovani pisajoč z latinico zaméniti to pismenost s cirilico.“ Da se bi to kmalo zgodilo, to je sicer težko misliti, pa da se to kdar ne bo zgodilo, to ne zamore nihče trdit, ker še ni znano, kaj prinese bodočnost; dasi tudi vé, da bi tej ideji, če bi imela resnost, vsak rad pot pripravljaj, da bo potem res enkrat istina beseda slovanska vzajemnost.

Opomniti pa je treba, da če se od druge strani že omenjeno pismo Pogodina izpolni, da smo dolžni tudi mi Slovenci ruskemu jeziku kaj v žrtev prinesiti. Takó postavim si bodemo pridržali črko e pred r, katero smo se že deloma navadili izpuščati. Vsaj trdé nekteri, da se izreka nekterim začetnikom le oteži, če se r kot samoglasnik v besedo vzame, in zaka? bi naj to potem bilo? Vsaj ga poleg Rusov pišejo še Poljaki in Bolgari.

Dalje pri pridevnikih, ki se končujejo na en. bodemo pisali po izgledu ruščine ni; t. p. svobodni, mesto svoboden, radodarni, m. radodaren, hladni, m. hladen itd. To je takšna malenkost, da marsikdo na njo niti naletel ne bo, če bo čital hladni grob, mesto hladen grob, svobodni gospod, m. svoboden gospod; a za vseslovanski jezik bo vendar dosti veliko zblizenje. Tudi besede lahki, nagli, bo le malokdo

Na tej dolgi poti sem se kratkočasil s petjem in žvižganjem, in kedar sem se tega naveličal, z botaniko za prof. Vrečkota. Prenočil pa sem v neki krčmi ob cesti, kjer sem se s krčmarjem za večerjo in posteljo v svitlih pogodil za 50 kr. Predno sem šel spat, sem doživel še mično epizodo, katero sem si kolikor mogoče natančno zapisal.

Trije Korošci so pili skup žganje in jedli hlebec kruha. Prenočiti niso hoteli tu rekoč, da gredo naprej, ker je noč hladna, toraj so poklicali krčmarja k računju. Govorili so nemški, pa tako, da sem jaz napenjal oči in ušesa, da bi jih razumil, ko so se začeli pripraviti s krčmarjem. Račun je bil 28 kr. za žganje a 16 kr. za kruh, tako, da je vsega skup bilo 44 kr. Korošci pa tega ne razumijo, tudi ne zaupajo krčmarju, da bi jih ne opeharil, zato zahtevajo, naj jim krčmar naredi račun nadržneje. Ta prinese kredo in zapiše na mizo: štiri frakeljne po 7 kr. je 28 kr., dva hlebčka kruha po 8 kr. je 16 kr., to skup da 44 kr.

Ali s tem Korošcem ni vstreženo, ker krčmar lahko zapiše, kar hoče, oni pa vsi trije skup ne poznajo ne ene številke; zato reko, naj jim le vsako reč posebej pové, bodo že sami na prste zračunili. Krčmar pogleda mene

razločeval od našega navadnega sistema lehek nagel, ki je sploh pri vseh severnih Slovanih v rabi.

Da bo pa preosnova popolna, ter namenu primerna, treba bo tudi opustiti oni i, ki ga pri glagolih na koncu pišemo. Vsaj je le malo pokrajin, kjer bi se govorilo p. gledati, hoditi, bežati itd. temveč izgovarja se po načinu ruščine le gledat, hodit, bežat. Ko bi pisali s cirilico, zaznamovali bi oni dozdevni i z ruskim z, a v latinici ga menda pisati ni potreba. Sploh pa moramo imeti vedno pred očmi, da je to mala žrtvica, katero utrpeli bo gotovo sleherni v našem pismenem jeziku pripravljen. Učenjak Jungmann bil je pripravljen splošnemu vseslovanskemu jeziku celó česki jezik žrtovati, ter je djal pri tem, da naj že vzamemo za ta jezik narečje katerokoli, da pri tem le Slovani ostanemo. In v resnici, mi Slovani moramo stopiti enkrat v ožjo zvezo, ker le potem bomo kaj družega, kar smo sedaj, namreč ne več podlaga tujčevi peti.

Prosijo se toraj prvaki našega slovstva, kakor sploh jezikoslovci, naj bi ta nasvet malo pretresli in sicer iz slovanskega stališča, ter izrekli o njem svoje mnenje. Prvi korak bo pa k uresničenju te ideje pri nas storjen z ustanovljenjem že više imenovane „Vadnice“, ktera bi se gotovo ne smela pogrešati. V spomin pak treba imeti vedno besede: „V literatuře národní jsme samy svými pány neobmezenými, však také odpověď nými před soudem současným a příštím. V věci té nikdo nám ani brániti, ani pomáhati nemůže to musíme mezi sebou vyříditi sami. Co z literatury uděláme, to z ní bude. Ale to bude také z nás!“*)

Telegrama „Slovencu.“

Z Dunaja, 19. januarja.

Naš poslanec g. Schneid je v velikem, s pohvalo sprejetem govoru zagovarjal Lienbacherjev predlog, naj pošle državnega pravdnika opravljajo župani dotičnih sodnijskih krajev. Govorilo je sedem govornikov.

Učni minister bode skoraj imenovan nam ugodno. Vravnava plače duhovnikov se je izročila posebnemu odseku 24 udov.

*) Po želji gosp. dopisnika smo priobčili ta dopis nespremenjen, da-si nismo v vsem njegovih misli. Vredn.

ni treba, dosti, če kje dobim kaj za zobe; pa če tudi ne, saj se lahko shaja s 30 kr. na dan.

Proti Mariboru tedaj, na koroško stran ne; tam govoré tudi tako čudno nemščino, da človek ljudi ne razumi, ljudje pa človeka ne. Napotim se toraj proti Dravberku. Tam je most čez Dravo in koliko ljudi razne vrste! Meni se to čudno zdi, zato prašam gosposkega človeka, kaj to pomeni.

„Ali ne veste, da se dela železnica?“ — se čudi in pokaže s prstom ob Dravi navzdol, kjer je res vse živo delavcev.

To je bilo meni nekaj čisto novega, do zdaj nisem videl še nikdar takega dela. Mene je to bolj mikalo, kakor bi mikalo bralce, če bi hotel to nadržneje popisati. Skoro vsak je že kaj takega videl, tudi jaz pozneje že večkrat, zato to reč preskočim in hitim naprej.

V Marenberku se nisem nič mudil, le nekoliko počasnejih korakov sem stopal skoz trg. Tudi o daljni hoji po cesti nad Dravo ne vem nič mikavnega povedati. Železnica se je delala na oni strani, pa tudi po tej cesti je bilo polno ljudi, živine in vozov. Skusil sem le, kar poje stara pesem (ki je pa morda ravno takrat skovana bila), da „od Celovca pa do Marburga — je strašno draga „cerenga“. Dobro, da sem imel drobiža!

postrani češ, naj pazim na vse to, in začne praviti ceno vsake reči:

„Štiri frakeljne žganja 28 kr.“

„Nič, nič, to ne gre. Najprej smo pili enega. Koliko je veljal?“

„7 kr.“ reče krčmar.

„No, dobro! Jaka, vzdigni 7 prstov kvišku!“

Jaka stori to in moli tri manj ko deset prstov kvišku. Te prešteje prvi in praša vnovič:

„Potlej smo pili še enega. Koliko je ta veljal?“

„Tudi 7 kr.“ — se smeje krčmar.

Zdaj mora drugi vzdigniti 7 prstov in tako gre naprej. V tem pa prvemu sede muha na nos, in ko to spodi, moli na eni roki namestu dveh — tri prste kvišku, drugi pa po enakih dogodbi na vsaki roki vseh pet. Krčmar se smeje, jaz tudi. Računarju na ta način za četrti frakelj zmanjka prstov, toraj sešteje kvišku moleče in spravi skup 25 kr., ktere vsi skup plačajo tako, da po vrsti dá vsak svoj krajcar in krčmar mora menjati. Nato gre računanje na enak način naprej za četrti frakelj in za kruh in to se dvakrat ponovi, ker se računarja prav ne zdi. Slednjič se vendar sporazumijo med seboj, ker ni na vsakega enako prišlo, ampak je moral prvi plačati kraj-

